Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31165

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i (SÖYÖ), stoma sahibi bireylerin hem stoma bak?m?yla ilgili teknik görevleri yerine getirme hem de sosyal hayata adaptasyon süreçlerini yönetme konusundaki **öz-yeterlik** düzeylerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir uyarlama çal??mas?d?r. Toplam 22 maddeden olu?an bu ölçek, iki ana faktörlü yap?s?yla (Stoma Bak?m? ve Sosyal Öz-Yeterlik) Türkçe konu?an popülasyon için güçlü psikometrik özellikler sergilemektedir. Ölçe?in yüksek iç tutarl?l??? (genel Cronbach's Alpha de?eri 0.95) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile teyit edilen geçerli?i, klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda kullan?m için güvenilir bir araç oldu?unu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Stoma, Öz-Yeterlik, Hem?irelik, Stoma Bak?m?, Cerrahi Giri?im, Psikometrik Özellikler, Uyarlama.

Yazarlar

Karaçay, P., To?luk Yigitoglu, E., Karada?, A.

Amaç

Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i'nin (SÖYÖ) temel amac?, **stoma** sahibi Türk popülasyonundaki bireylerin, kendi bak?mlar?n? ba??ms?z bir ?ekilde sürdürebilme ve stoma ile ili?kili günlük ve sosyal ya?am zorluklar?n?n üstesinden gelebilme yeteneklerine olan inançlar?n? (öz-yeterliklerini) bilimsel olarak geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçmektir.

Bu ölçek, stoma cerrahisi geçirmi? hastalar?n taburculuk sonras? adaptasyon süreçlerini de?erlendirmek, hem?irelik giri?imlerinin etkinli?ini ölçmek ve bireyselle?tirilmi? e?itim programlar?n?n planlanmas?na rehberlik etmek için kritik bir araç sa?lamaktad?r. Ölçek, özellikle **öz-yeterlik** düzeyinin dü?üklü?ünün tespit edildi?i alanlarda hedeflenmi? destek sa?lamay? amaçlamaktad?r.

Yap?

Ölçek, bireyin **stoma** ile ya?am yönetimindeki yeterlilik alg?s?n? ölçen multidisipliner bir yap?y? temsil eder. Bu yap?, iki temel alt boyuttan olu?maktad?r:

Stoma Bak?m? Alt Boyutu: Bu alt boyut, 13 maddeden olu?makta olup, stoma torbas?n? de?i?tirme, s?z?nt?lar? önleme, cilt sorunlar?n? yönetme gibi fizyolojik ve teknik **stoma bak?m?** becerilerine olan güveni de?erlendirir.
Sosyal Öz-Yeterlik Alt Boyutu: Bu alt boyut 9 maddeden olu?makta olup, stoma ile seyahat

ARABPSYCHOLOGY.COM

etme, sosyal ortamlarda bulunma, spor yapma gibi kamusal ve sosyal faaliyetlere kat?lma becerilerine olan psikososyal güveni ölçer.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe uyarlamas?n?n yap? geçerli?i, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak titizlikle incelenmi?tir. AFA sonuçlar?, veri setinin **faktör analizi** için son derece uygun oldu?unu (Kaiser-Meyer-Olkin, KMO= 0.91) ve ölçe?in teorik olarak beklenen iki faktörlü yap?s?n? do?rulad???n? göstermi?tir.

DFA sonuçlar?, iki faktörlü modelin yap?sal geçerli?ini destekleyen güçlü uyum indeksleri sunmu?tur. Elde edilen de?erler, modelin veriye mükemmel uyum sa?lad???n? kan?tlamaktad?r: Kök Ortalama Kare Hata Yakla??m? (RMSEA) = 0.09; Normla?t?r?lm?? Ki-Kare (NC) = 2.45; Uyum ?yili?i Endeksi (GFI) = 0.904; Kar??la?t?rmal? Uyum Endeksi (CFI) = 0.903; Normla?t?r?lm?? Uyum Endeksi (NFI) = 0.846; Göreli Uyum Endeksi (RFI) = 0.824 ve Art?ml? Uyum Endeksi (IFI) = 0.904.

Güvenirlik

Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i'nin güvenirlik de?erlendirmesi, iç tutarl?l?k ve zamana kar?? kararl?l?k analizlerini içermi?tir. ?ç tutarl?l?k, **Cronbach's Alpha** katsay?s? ile ölçülmü?tür.

Ölçe?in genel iç tutarl?l??? oldukça yüksektir (genel Cronbach Alpha de?eri = 0.95). Alt boyutlar baz?nda da yüksek tutarl?l?k gözlemlenmi?tir: Stoma Bak?m? alt boyutu için alpha de?eri 0.92, Sosyal Öz-Yeterlik alt boyutu için ise alpha de?eri 0.93 olarak bulunmu?tur. Ölçe?in zamana kar?? kararl?l???, test-tekrar test yöntemiyle de?erlendirilmi? ve ölçümler aras?ndaki t-testi sonuçlar? (t=0.803; p=.428) istatistiksel olarak anlaml? bir fark olmad???n? göstermi?tir, bu da ölçe?in tutarl? ölçümler sa?lad???n? teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i'nin psikometrik temeli, **Aç?mlay?c? Faktör Analizi** (AFA) ile at?lm?? ve bu analiz, ölçe?in iki temel yap?sal bile?enden olu?tu?unu do?rulam??t?r. Bu iki faktör, stoma ile ya?ayan bireylerin deneyimlerini kapsaml? bir ?ekilde yans?tmaktad?r: teknik yeterlilik ve sosyal adaptasyon.

Daha sonra uygulanan **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA), AFA taraf?ndan belirlenen bu iki faktörlü yap?n?n (Stoma Bak?m? ve Sosyal Öz-Yeterlik) Türkçe veri setinde uygunlu?unu ve sa?laml???n? istatistiksel olarak kan?tlam??t?r. Yüksek uyum indeksleri, ölçek maddelerinin belirlenen alt boyutlara güçlü bir ?ekilde yüklendi?ini göstermektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: **5'li Likert Ölçe?i**.

Language Available: Türkçe (Turkish).

Population Group: Stomal? Bireyler (Kolostomi, ileostomi veya ürostomiye sahip yeti?kin bireyler).

Age Group: Yeti?kin (Adult).

Population Details: Stoma bak?m? ve sosyal entegrasyon konusunda öz-yeterlik alg?s?n? ölçmek isteyen Türkçe konu?an popülasyon.

Test Methodology: Toplam 22 maddeden olu?maktad?r. Derecelendirme sistemi 5 basamakl?d?r: 1=Hiç kendine güvenli de?il, 5=A??r? kendine güvenli. Puanlama, bireyin **öz-yeterlik** düzeyini yans?t?r; yüksek puanlar daha yüksek öz-yeterli?e i?aret eder.

Anahtar Kelimeler

Stoma, Öz-Yeterlik, Hem?irelik, Cerrahi, Psikometri, Stoma Bak?m?, Likert Ölçe?i, Uyarlama, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: pkaracay@ku.edu.tr (Sorumlu Yazar: Pelin KARAÇAY)

Correspondence Address: Pelin KARAÇAY, Koç Üniversitesi, Hem?irelik Fakültesi, ?stanbul, Türkiye (Kaynak yay?na dayanarak).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe adaptasyon çal??mas? 2020 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için izinler ve olas? ücretlendirme bilgileri hakk?nda sorumlu yazar Pelin Karaçay ile (pkaracay@ku.edu.tr) üzerinden ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Makalenin orijinal yay?n ba?lant?s?: onlinelibrary.wiley.com

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in Türkçe uyarlamas?na ait orijinal PDF dosyas? burada mevcuttur: stoma-oz-yeterlik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Karaçay, P., To?luk Yigitoglu, E., & Karada?, A. (2020). The validity and reliability of the Stoma Self?Efficacy Scale: A methodological study. *International Journal of Nursing Practice*, e12840.

Stoma Öz-Yeterlik Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

1. Apply the stoma collection materials before leakages appear.
4. Prevent skin problems.
15. Travel by train or bus.

ARABPSYCHOLOGY.COM